

KLASİK GİTARDA SOL EL TEKNİKLERİ

CLASSICAL GUITAR LEFT HAND TECHNIQUES

Hande CANGÖKÇE*

Geliş Tarihi: 12.06.2015
(Received)

Kabul Tarihi: 20.05.2016
(Accepted)

ÖZ: Bu çalışmada, gitar enstrümanında sol el teknikleri ve günümüzde gelişen kullanımları incelenmiştir. Gitar enstrümanı çok geniş bir aileden gelmektedir. Bu geniş aile, telli enstrümanlarda gelişen teknik çeşitliliğin en temel sebebidir. Aile çeşitliliğinin yanı sıra, yeni teknikler geliştirilmesinde bir başka etken de gitar enstrümanında daha geniş kapasiteli eserler yorumlayabilme amacıdır. Gitar müziğinin ilerlemesi, yazıda kullanılan aralıkları genişletme ihtiyacı ve partilerin çoğaltılması çalma tekniklerinin de gelişmesine ve ilerlemesine neden olmuştur. Günümüzde kullanılan teknikler, uygulama şekilleri itibarıyla bugün ileri düzey ustalık derslerine, çeşitli konferans ve sempozyumlara konu olmaktadır. Bu çalışma sol el teknikleri ve günümüz kullanımlarını, yazar tarafından seçilmiş çeşitli dönemlerden eserlerin teknik kesitleri üzerinde incelemektedir. Çalışma kesitlere önerilen duateler ve uygulamalı açıklamalar ile teknikleri ve çözümlerini sunarak, klasik gitarda sol el tekniklerini ulaşılır hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Gitar, Sol El, Sol El Tekniği.

ABSTRACT: In this study, the left hand techniques of classical guitar instrument and the present development in use of these techniques are reviewed. Guitar instrument belongs to a very expansive family. The development of technical variety in plugged instruments based on this expansiveness. Besides the variety of families, another affect on the technical development is to perform pieces, extended in capacity. The improvement of guitar music, by the will to use more open intervals and increasing of sections, lead to evolve advanced techniques. The techniques used today, are the subjects of advanced masterclasses, conferences and symposiums as of the ways of appliance. This study examines left hand techniques and the present uses, on the technical parts of the pieces from several periods which are selected by the author. The study aims left hand techniques on classical guitar to be attainable by suggesting fingerings on sections and with practical explanations.

Keywords: Classical Guitar, Left Hand, Left Hand Technique.

* Öğr. Gör., Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, handecng@gmail.com

GİRİŞ

Gitar enstrümanı çok geniş bir aileden gelmektedir. Hitit gitarından lavta ailesine, İran'da barbat¹ enstrümanından Çin'de ay gitarına² uzanan çeşitlilik, yeni tekniklerin ve yeni enstrümanların oluşmasına ortam sağlamıştır. Gitar enstrümanı kendinden önce var olan bu teknik çeşitliliğin içinde doğmuş ve gelişmiştir.

Klasik gitarda sağ ve sol elde kullanılan pek çok çalma teknikleri mevcuttur. Sol elde kullanılan teknikler başlıca, tutuş tekniği, bağ tekniği, bare tekniği, susturma ve bilek teknikleridir. Bu makalede sol el teknikleri açıklanarak, günümüz kullanımlarında tekniklerin gelişimi incelenmiştir. Zaman içerisinde enstrümana yazılan eserlerin yazı olarak ilerlemesi ile, çalma teknikleri ihtiyaca göre şekillenmek ve gelişmek zorunda kalmıştır. Daha önce kullanımına ihtiyaç duyulmayan ve ya ihtiyacı fark edilmemiş olan pek çok teknik dönüşüm son birkaç yüzyıl içerisinde gerçekleşmiştir.

Bu dönüşüm sadece teknik olarak ilerlemenin yanında enstrüman formlarında değişimler ile de sonuçlanmıştır. Bu enstrümanların teknik sorunlara yeni çözümler getirmesi ile de tutuş, açılı vb. konularda yeni arayışlar ortaya çıkmıştır. Gitar enstrümanı henüz evrimini tamamlamamış bir enstrümandır. Bu sebeple enstrüman ve yazı gelişmeye devam ettikçe çalma ve tutuş teknikleri de geliştirilmeye ve ilerlemeye devam edecektir.

Klasik gitarda tutuş, postür yani doğru oturma ile başlar. Enstrümanın postüre doğru şekilde yerleşmesi ikinci adımdır. Sol el tekniğinde postür ve ana tutuşa göre klavyeyi doğru şekilde kavramak gerekmektedir. Sağ el için bu, telleri doğru kavramak olarak karşılığını bulur.

Örnek No.1

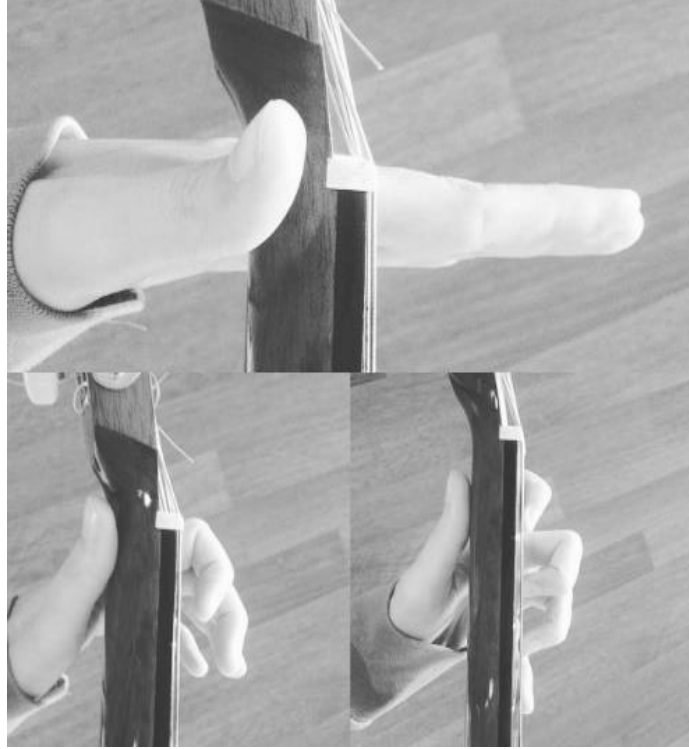
¹<http://www.iranicaonline.org/articles/barbat> (online) 28.03.2015

²<http://global.britannica.com/EBchecked/topic/654624/yueqin>, (online) 28.03.2015

Klavyeye doğru bir şekilde uzanmak ve klavyeyi doğru bir şekilde tutmak teknik sağlamlık açısından çok önemlidir. En temel anlatımı ile klavyeye doğru bir açıyla uzanmak için, sol kol içi yukarı bakan bir şekilde serbest bırakılmalı ve aynı açı ve serbestlikle klavyeye yaklaşmalıdır. Birinci parmağın el ile birleştiği kemik tam yan gelecek şekilde döndürülerek klavyeye ilk dokunan yer olmalıdır. Sonrasında başparmak yerleştirilir.

Parmaklar yerleşirken izlenmesi gereken yöntemde, başparmak, diğer parmaklarla tam bir çapraz oluşturmaktadır. Birinci pozisyonda parmaklar yerleştirilirken; 1, 2 ve 3. parmaklarda tırnaklar gitariste bakacak şekilde yerleşmelidir. Parmaklar her iki boğumları da kırılacak şekilde ve sıkılıkta perdeleri kapamalı, 4 ise açığı bozmadan perdesine uzanmalıdır. Sol el tekniklerinin üzerine kurulacağı genel kurallar ve teknikler en temel hali ile bu şekilde özetlenebilir.

Örnek No.2

Bu makalede sırasıyla bağ, susturma, bare ve bilek sol el teknikleri üzerinde günümüzde gelinen nokta örneklerle incelenmektedir.

İNCELEME

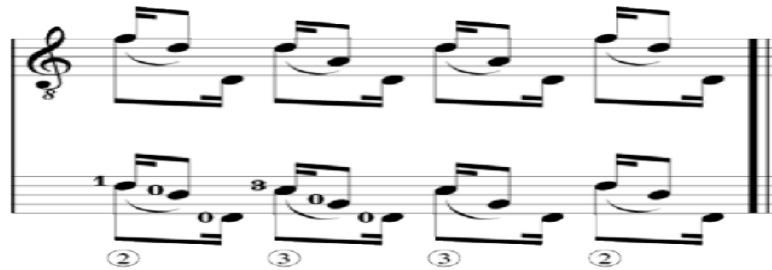
Bağ Tekniği

Legato terimi ile bilinen bu teknik, basitçe birden fazla sesin, sağ el kullanılmadan çalınmasıdır. İki tür bağ tekniği vardır. Bunlar ses tizleştikçe iterek ve ses pesleştikçe çekerek uygulanan bağ teknikleridir. İtme tekniği “hammer” çekiç olarak adlandırılırken, çekme tekniği kanca vb. isimlerle tasvir edilir. İtme tekniğinin çekiç olarak adlandırılmasının sebebi, tele ani bir kuvvetle vurularak, abanoza çarptırılan telden ses alınmasıdır.

Benzer şekilde, çekme tekniğinde en iyi sonuç teli çektikten sonra doğan kuvvetle telden düşen parmağın abanoza vurdurulması tekniğinden gelir. Tele bu şekilde bir güç uygulandığında oluşan sesin kalitesi, sağ elden elde edilen sese yakındır.

Daha çok sesin bağ ile çalınması, süslemelerin genişlemesi, bağ tekniğinin eşlik partisi olarak kullanılması vb. yazılar, bağ tekniğinde sesin kalitesinin önemini oldukça arttırmıştır. İyi sonuç almak için günümüzde bağ teknikleri, sadece teli iyi sıkıştırarak değil aynı zamanda klavyeye de vurularak uygulanır.

Örnek No.3

Örnekte Carlo Domeniconi'nin Koyunbaba Süiti³, 4. bölüm, 1. ölçü yer almaktadır.

Görülen bağ hareketleri ikinci ve üçüncü telden boş tele yapılan bağlardır. Bağın başlangıç notası temayı oluştururken, bağ ile çalınan notalar eşlik partisini çalar. Eserin temposunun presto olması ve bağın boş tele yapılması sebebi ile çekilen telde kötü ton, çarpma ya da kötü bir tel sesi duyulabilir.

Buradaki teknik harekette bağ tekniği, picado ile çalınıyormuşçasına iyi sonuç vermeli ve aynı zamanda soprano ile eşlik partisini de nüans olarak ayrabilmelidir. Bunu sağlamak için bağ hareketini teli tutarak gerçekleştirmek gerekir.

³Carlo Domeniconi, Süite für Gitarre, Koyunbaba, Op.19.

Bu örnekte sırasıyla 1 ve 3. parmaklar sanki klavyeye yapıştırılmışçasına telden geç ve tutunarak kurtulmalıdır. İyi bir ton için de tel bırakılırken ses aslında sol el ile çalıyormuşçasına tutarak çekilmelidir. Normalde uygulanan klavyeye vurma hareketi, bağ boş tele yapılırken kullanılmamalıdır, aksi halde boş tele çarparak teli susturabilir ya da çarpma sesi çıkarabilir.

Susturma Tekniği

Yeni enstrümanların geliştirilmesiyle susturma tekniği günümüz ihtiyaçlarından biri haline gelmiştir. Geleneksel eğitimde seslerin tutması, uzaması üzerine bir strateji izlenirken günümüzde artık yazıdaki esleri okumak ve uygulamak, notayı çalmak kadar büyük önem arz etmektedir.

Susturma tekniği, çoğunlukla sağ elin görevidir fakat çok sesli yazıdan ötürü sağ elin yetişemediği durumlar da mevcuttur. Sağ elde teli çektiğin parmakla ya da teli çektikten sonra sıradaki parmakla ses susturabilir. Sol elde sıradaki parmağın kullanımı çoğunlukla istenmeyen seslerin duyulmasına ya da uzamasına, bazen armonik seslerin çıkmasına sebep olabilir, bu sebeple kullanılırken dikkat edilmelidir. Sol elde teli tutan parmağın tutmayı bırakması, boş tellerde ise kullanılmayan herhangi bir parmağın aynı titizlikle teli kapatması şeklinde uygulanabilir.

Susturma tekniğinde dikkat edilmesi gereken nokta, yeni enstrümanların sesi tutmaya devam etmesinden ve hareketi hassas algısından ötürü, sesi bırakırken teli çekmemek ve sustururken uygulanan gücü ve alanı iyi hesaplamaktır.

Günümüz yazısında susturma tekniğinin önemi yazıya sadık kalmak ve kakafoni yaratmamak açısından büyüktür. Çalmak kadar susturmak da eğitilmeli, her parmakla çalınabildiği gibi, her parmakla susturma tekniği uygulanabilmelidir. İyi susturabilen biri yazıyı iyi de artiküle edecektir.

Örnek No.4

Örnekte M. Giuliani'nin *Seis Grandes Variationes*⁴ eseri, 5. varyasyon, 22. ölçü yer almaktadır.

Görülen sus işaretleri, yazıda sadece bestecinin verdikleridir. Yazı takip edilecek olursa ilk dörtlük (fa #), ikinci eşlik akoruna gelmeden süre itibariyle bas partisinin ikinci sekizliğinin sonunda susturulmalıdır. VI. pozisyonda⁵ çalındığını düşünürsek, fa diyezi tutan 2. parmak, herhangi bir ses duyulmasını önlemek için tele dokunmayı bırakmadan telden kaldırılarak, susturma hareketi gerçekleştirilebilir. Bir ikinci yol sağ elde p ve i parmakları⁶ ile ilk eşlik akorunu çaldıktan sonra m parmağı ile fa diyezin geçtiği ikinci teli tutarak susturmak olacaktır.

İkinci eşlik akoru devamında gelen soprano partisi temayı sus eşliğinde söylemektedir. Bunun için eşlik akoru sağ elde tema (bir önceki harekette susturan m tel üzerinde hazır bulunacaktır) m-a parmakları ile çalınırken yine p-i ile susturulabilir. Sol elde 1 ve 3. parmaklar⁷ telden baskı olarak kaldırılıp teli kısa süreyle tutar, böylece bir sonraki pozisyona geçmeden önce akorun tamamen susması sağlanır.

Bare Tekniği

Bare tekniği basitçe, birden fazla telin tek bir parmak ile kapatılmasıdır. En çok kullanılan bare 1. parmak ile yapılan ve gitarda kapo vazifesi gören baredir. 1. parmak ile yapılan bare altı telin tamamını kapatmakta kullanıldığı gibi, beş, dört, üç ya da en az iki tel kapatabilir.

Gitar enstrümanı icrasında amaç en az enerji ile maksimum sonuç almaktır. Bu sebeple mümkün olduğunca az tel kapatmak, bareyi mümkün olduğunca küçük, ya da pozisyona göre mümkün olduğunca büyük kullanmak fazla enerji kullanmaya engel olacaktır.

Açık bare kavramı, sadece barede kullanılan telleri kapatma tekniğinden doğmuştur. Örneğin, 6. ve 1. telin kapatılmasına ek olarak bare gerektiren bir pozisyonda, bare ile sadece 6 ve 1 in kapatılıp, 1. parmakta dairesel bir hareketle kullanılmayan teller açık bırakılarak uygulanabilir. Bu teknikte istenilen tel kombinasyonu tam olarak kapatılıp kullanılmayan sesler kısmen ya da tamamen açılabilir.

⁴M. Giuliani, *Seis Grandes Variationes* Op. 112

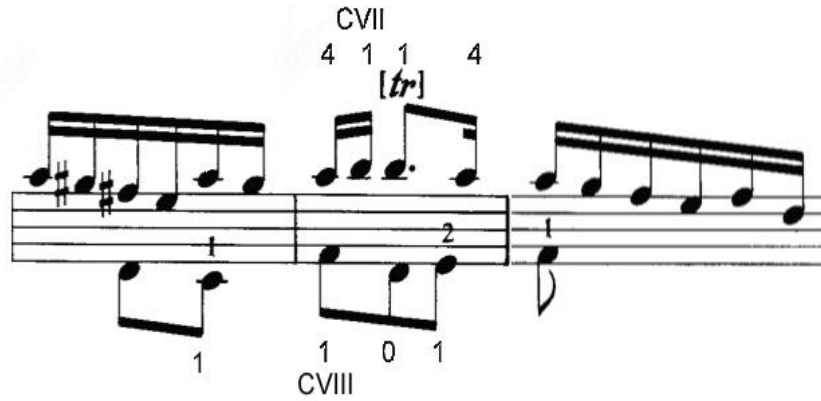
⁵6. perde

⁶p: Sağ elde baş parmak, i: Sağ elde işaret parmağı, m: Sağ elde orta parmak, a: Sağ elde yüzük parmağı

⁷1. parmak: Sol elde işaret parmağı, 2. parmak: Sol elde orta parmak, 3. parmak: Sol elde yüzük parmağı, 4. parmak: Sol elde küçük parmak

Çapraz bare tekniği, iki farklı perdede bare kurma tekniğidir. Bu perdeler kromatik ya da diatonik olabilir. Bu şekilde iki-dört tel kapatılarak daha geniş aralıkta bir yazı çalınabilir.

Örnek No. 5

5. örnekte, J.S.Bach'ın BWV 995 Lavta Süiti⁸, Prelüd Presto bölümü 181-183. Ölçüler yer almaktadır.

Örnekte görülen CVIII; 8.perdeye, CVII; 7. perdeye bare konulduğunu işaret eder. Kromatik iki perdede bare kullanılmaktadır. Çift tel trili yapmak için yazar tarafından yazılmış bir çapraz bare duatesidir.

Başparmak baresi, klavyeyi tutan başparmağın, diğer dört parmağa ek olarak, klavyenin önüne geçmek suretiyle tel kapatması şeklinde gerçekleşir. Diğer barelerden farklı olarak başparmak tek bir teli de kapatabilir. Böylece çalınan aralık oldukça genişleyebilir.

Küçük parmak baresi daha çok eşlik sesi tutmak, çok sesliliği artırmak için kullanılır. 4. parmak ile yapılan bu bare üç tele kadar sağlıklı bir şekilde tutabilir.

Orta parmak baresi, 2. parmakla yapılan baredir. 1. parmağın başka bir ses tuttuğu bir pozisyonda yine daha fazla eşlik sesi tutmak için kullanılır.

Bilek Teknikleri

Klavyeyi etkin bir şekilde kullanabilmek için bilek hareketlerinin iyi uygulanması gerekir. Birçok pozisyonda parmak açmaya ek olarak bilek kullanılır.

⁸J.S.Bach, BWV 995. Luth Suite Prelude-Presto.

Bilekte hareket öncelikle perdeye uzanma, başparmak baresi ve vibrato yapmak için uygulanır.

Klavye tutuşunda esas pozisyon olarak verilen tutuş bilek hareketinde değişime uğrar. Buna göre klavyeye sol köşeye basan 1,2, 3 ve 4. parmak açı değiştirerek, sağ köşe ile klavyeye basana kadar dönebilir. Tam bir bilek dönüş hareketi 180 derecelik bu açının tamamlanması ile gerçekleşir. Bu dönüş sırasında bilek, başladığı noktada klavyeyi tam yan ve dik açı ile keserken dönüşü tamamladığında bilek içi yön değiştirerek yine tam yan gelecek şekilde klavyeyi dik açıyla keser. Bu dönüş uzaktaki bir perdeye uzanmak, daha çok sesi aynı anda tutmak ve başparmak baresi uygulamak gibi nedenlerle kullanılabilir.

Bilek dönüşü sırasında, (örneğin; 5. tel, 2.perde, 1.parmak) 1.parmak teli sol köşeden sağ köşeye geçirirken, ses asla kesilmemeli ve teli tutmaya devam edilmelidir. Burada amaç teli tutarken açı değiştirmek, bir sonraki uzak hamle için hazırlık yapmak ve hamleyi açı değişikliği sayesinde uygulayabilmektir.

Vibrato tekniği için bilek hareketi, dönüş tekniğine çok benzer bir şekilde uygulanır. Parmağın klavyeye basan sol ve sağ köşesi arasında gidış gelişler ile yine teli tutarak ve baskılayarak sesin dalgalanması sağlanır.

Örnek No.6

Örnekte, J.Rodrigo'nun Tres Piezas⁹ eserinin, Zapateado bölümü 60 ve 61. ölçüleri gösterilmektedir.

Okla gösterilen akor, I. pozisyonda basılırken, eşlik olarak gelen fa # sesi IV. pozisyonda basılmaktadır. I. pozisyonda 3 parmakla sesi tutarken, IV. pozisyona ulaşmak ve 4 sesi de aynı anda tutabilmek için parmaklar üstünde bir dönüş gereklidir. Bilekteki dönüş açısı hedeflenen perdenin uzaklığına göre küçülüp, büyüyebilir.

⁹J. Rodrigo Tres Piezas Espanolas, Zapateado.

SONUÇ

Telli enstrümanlar, kapsamlı bir tarihe sahip olup, geniş bir aileden gelmektedirler. Tarihe, döneme, yerel kültür ve özelliklere göre şekillenen bu enstrümanlar yapısal olarak çok çeşitlilik göstermektedir. Zaman içinde çeşitliliğin sebep olduğu gövde genişliği, tel sayısı, klavye genişliği, tel çeşitliliği, tel aralıkları, tel uzunlukları, perde sayısı ve perde mesafesi gibi pek çok değişken ortaya çıkmıştır. Bu değişkenler her enstrümanla yeni tekniklerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.¹⁰

Bu tarihi gelişim sürecinden sonra gitar enstrümanında yeni tekniklerin oluşmasında bir başka etken de enstrümana yazılan müziğin gelişmesidir. Enstrümanın evrimini hala tamamlamamış olması, yeni eklentiler geliştirilerek desteklenmesi ise bir diğer etkidir. Bu çalışma bu doğrultuda gelişen ve güçlendirilen tekniklere ışık tutmayı amaçlamaktadır.

KAYNAKLAR

Bach, J. S. (1685): BWV 995, Luth Suite Prelude-Presto, Oscar Ghiglia, Edizioni Suvini Zerboni, Milano.

Cangökçe, H. (1984): Barok Dönemde Telli Enstrümanlar, Theorbo ve Notasyon Analizi, Sanatta Yeterlik Tezi, 2014, İstanbul.

Domeniconi, C. (1947): Süite für Gitarre, Koyunbaba, Op.19., 1985, Ama Verlag.

Giuliani, M. (1781): Seis Grandes Variationes Op. 112, 1823, Milan: Ricordi, N.d.

Rodrigo, J. (1901): Tres Piezas Espanolas, Zapateado, 1954, Schott Music.

ONLİNE KAYNAKLAR

J. During, <http://www.iranicaonline.org/articles/barbat> (28.03.2015)

The editors of Encyclopaedia Britannica,
<http://global.britannica.com/EBchecked/topic/654624/yueqin>, (28.03.2015)

---

¹⁰Cangökçe, H., Sanatta Yeterlik Tezi, 2014.